

SOPRONI ARCOK

Rakovszky Zsuzsa | Turbuly Éva köszöntése

Öröm és megtiszteltetés számomra, hogy a *Soproni Szemle* felkérésére én köszönhetem Turbuly Évát hatvanadik születésnapja alkalmából. Ha nálunk is szokásban lenne, hogy a szerző könyve elő- vagy utószavában a szerző felsorolja mindazokat, akik munkájában segítettek, akkor az én írásaim jelentős részében ennek a listának alighanem Turbuly Éva állna az élén.

Évát a levéltárban ismertem meg, ahol anyagot gyűjtöttem (és akkor annyit tudtam róla, hogy a kiváló költő, Turbuly Lilla nővére). Az általa vezetett levéltárnak igen sokat köszönhetek, könnyű volt hozzáférni minden szükséges anyaghoz, mind a régi napilapokhoz, mind a levéltár kiadásában megjelent forrásanyagokhoz. Például Faut Márk és Klein Menyhért 1526–1616-os krónikájához, amely rendkívül sokat segített egy ugyanebben a korban játszódó regény, *A kígyó árnyéka* megírásában. Vagy Schlachta Etelka 1840-es években írott elragadó naplójának köteteihez, ehhez az „életből vett” magyar Jane Austen regényhez, amelyből korábban, egy régi Soproni Szemlében már jelentek meg részletek, de mára a Levéltár támogatásával Katona Csaba a teljes anyagot sajtó alá rendezte. Éva hívta fel a figyelmemet Becht Rezső emlékirataira is, amelynek jóvoltából a századfordulós Sopron elevenedik meg egy költő érzékenységén átszűrve. Éva kulcsszerepet játszott két olyan munka megjelentetésében, a publikálás kiadói és anyagi háttérének megteremtésében, amelyek a soproni utcák, házak és emberek jobb megismerését segítik: a *Sop-*

ron házai és háztulajdonosai 1488–1939 című kötetre és Sopron város történeti atlaszára gondolok itt.

Kiadói tapasztalatai, széles körű olvasottsága és kiváló irodalmi érzéke adhatták az ötletet egy saját kiadó, az Artemisz könyvkiadó létrehozására. Ebben a vállalkozásban én is részt vehettem: lévén az írás magányos munka, igen jól esett együtt tervezgetni, kitálatni, hogy mit is kellene kiadnunk. Éva energiája és lelkesedése nemcsak fordításokra, hanem saját munkákra is ösztönzött, például egy régi, kedves tervem megvalósítására, egy gyerekeknek szóló verses fűvészkönyv megírására. A kiadó célja az volt, hogy értékes, ugyanakkor nagyobb olvasói érdeklődésére számot tartó munkákat adjon ki, például olyan, nálunk kevésbé ismert, de klasszikusnak számító 19. századi angol szerzőtől, mint Elizabeth Gaskell, vagy egy korábban lefordíthatatlan Dickens-művet. Az érdemi munkát, a szervezést, a nyomdával való tárgyalást és a terjesztést természetesen Éva végezte. Eleinte jóformán teljesen családi vállalkozás volt ez a kis kiadó, vagyishogy leginkább Éva családjáé, mert Lilla is besegített a szövegszerkesztésbe, Éva nagyfia és nagylánya pedig a tördelésbe és egyéb számítógépes műveletekbe, de később Éva felfedezett egy nagyszerű illusztrátort, Lakner Zsuzsát, és egy kiváló fiatal fordítót is, Signorella Gabriellát, aki a Dickens-kötetet fordította.

Bár úgy tudom, Éva egy Zala megyei faluban, Gutorföldén nőtt föl, Zalaegerszegen járt gimnáziumba, és miután végzett az ELTE-n, oda is tért vissza, az ottani levéltárban dolgozott igazgatóhelyettesként 1990-ig, és csak ezután érkezett Sopronba, azóta, úgy tűnik, lelkes soproni lett belőle, és szenvedélyesen érdekli a város múltja. Gyakran előfordul sajnós, hogy fiatal korunkban elfelejtjük kifaggatni szüleink generációját a születésünk előtt történekekről, és később keservesen megbánjuk ezt a mulasztást. Éva ezt az elveszőfélben lévő múltat igyekszik megmenteni számunkra, amikor a *Soproni arcok* sorozatban életinterjúkat készít a város idősebb kort megért, ismert személyiségeivel vagy rokonaikkal, mivel, mint írja, „a történelmet leginkább egyéni sorsokon keresztül lehet megismerni”. Éva ezekkel az interjúkkal igen sokat tett és tesz azért, hogy azok is árnyaltabb és hitelesebb képet kapjanak a közelmúlt történelméről, akik akkor még nem éltek: Galavics Géza és Dávid Ferenc művészettörténészekkel, Kubinszky Mihálynéval, Házi Jenő leányával és unokájával, és másokkal készült beszélgetéseket olvasva emlékeink mozaikjaiból összeálljon a sok évtizeddel ezelőtti Sopron képe.

Sajnos, nem lévén sem történész, sem levéltáros, Éva kutatói munkásságát nem vagyok hivatva érdemben értékelni. A személyiségét viszont igen: bámulatosnak találom a műveltségét, a sokféle irányuló érdeklődését, szervezőkészségét, azt, hogy mer mindig valami újba kezdeni, érett fejjel új dolgokat tanulni, legyen az az olasz nyelv vagy az értékbecslés. Annyi fiatalos energia van benne, hogy bevallom, nagyon meglepett, amikor megtudtam, milyen „kerek számú évforduló” megünneplésére készülünk. A kitűnő költő, Mesterházi Mónika egy verssora jutott róla eszembe: ő egy másik költő-kolléga szintén kerek számú születésnapjára írt, és abban szerepel ez a sor: „huszonhét lesz hatvanadikán”. Ha jól tudom, Éva születésnapja december huszonegyedikén van, szóval kis változtatással én így alkalmaznám rá az említett verssort: „huszonegy lesz hatvanadikán”. Szívvel gratulálok, és még sok izgalmas munkával töltött évet kívánok neki!